

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum inuidia sit peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad rationem secundo allegatam negatur sequela, quoniam non est eadem utriusque ratio.

Ad tertium negatur minor, tum quia nec reges, nec leges ab indignis auferant, qui possident bona temporalia, immo esset subvertere pacem humani generis, si darentur opera, ut tollerentur ab indignis temporalia, aut impedirentur indigni ab afflictione temporalium.

Tertio modo, aliquis tristatur de bono alterius, inquam ille, cui accidit bonum, est eo indignus: quae quidem tristitia non potest oriri ex bonis honestis, ex quibus aliquis iustus efficitur, sed sicut Philosophus dicit in 2. Rhetoric. est de diuitiis, & talibus, quae possunt prouenire dignis, & indignis. Et haec tristitia secundum ipsum vocatur nemesis, & pertinet ad bonos mores. Sed hoc ideo dicit, quia considerabat ipsa bona temporalia secundum se, prout possunt magna uideri non respicientibus ad aeterna: sed secundu[m] doctrinam fidei temporalia bona, quae indignis proueniunt, ex iusta Dei ordinatione disponuntur uel ad eorum correctionem, uel ad eorum damnationem: & huiusmodi bona quasi nihil sunt in comparatione ad bona futura, quae seruantur bonis. Et ideo huiusmodi tristitia prohibetur in scriptura sacra, secundum illud Psalm. 36. Noli emulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem. & alibi, 72. Psalm. Pene effusi sunt gressus mei, quia zelauit super iniquos, pacem peccatorum uidens. Quarto modo aliquis tristatur de bonis alicuius, inquam alter excedit ipsum in bonis. & hoc proprie est inuidia: & istud semper est prauum, ut Philo. dicit in 2. Rhetor. quae dicit de eo, de quo

quasi quia hoc est effectus Dei. ergo non licet nec somnari author: & ideo solutio sua contra tra propositum rationis. Glo: x autem super istud futantur ex hoc, quod dato quod ipse sit uerus dominus, quin ad litteram exponendo de amulatio

est gaudendum, scilicet de bono proximi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ibi sumitur inuidia pro zelo, quo quis debet incitari ad proficiendum cum melioribus.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procedit de tristitia alienorum bonorum secundum primum modum.

AD TERTIUM dicendum, quod inuidia differt a zelo, sicut dictum est. Unde zelus aliquis potest esse bonus, sed inuidia semper est mala.

AD QUARTUM dicendum, quod nihil prohibet aliquod peccatum ratione alicuius adiuncti poenale esse, ut supra dictum est, cum de peccatis ageretur.

ARTICULVS III.

Utrum inuidia sit peccatum mortale.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod inuidia non sit peccatum mortale. Inuidia enim cum sit tristitia, est passio appetitus sensitiui: sed in sensualitate non est peccatum mortale, sed solum in ratione, ut patet per August. 12. de Trini. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 2. Prat. In infantibus non potest non sufficere. scilicet, quod inuidia fuerit a zelo, seu emulatione. Arguo, inquam, sic. Huiusmodi filia mordeatur aliarum laudibus: & inuidetur quod peccat uictus fuerit. Tunc sic. Nullus est autem qui tristatur, quod ab alio excedatur, quod inuidetur, uel filia tristetur, quod alij excedatur, quod est contra Thomam.

¶ Ad hoc dicitur quod moris, & sciens ex alio laudibus optatur in pueris dicentibus, non quod alij se ipsi non proficiunt sicut illi: quod proprie peccatum a emulatione. Vn saluum assumitur formaliter.

Super Quaestiones triginta sexta de inuidia

In articulo circa rationem pro conclusionem. Mensurans concluditur tam faciliter, quod nemesis, & inuidia moralia, & contrariatur ei, inquam, inuidia proximi, & sic habent idem obiectum, cum contrariatur motu, quia non quodquid contrariatur est peccatum mortale. Sunt, namque, charitatis oppositum, sicut oculum leprosi, & alia lapsum est. Ad hoc si primum negatur sequela. Et ad hoc quidem patet, quod non cogitatur in obiecto cum tristitia talis obiectum non est bonum proximi. Tristatur enim non quia alter habet bonum, sed quia inuidia emulatio habet bonum proximi. Unde tristitia emulatio habet bonum proximi, de se obiectum autem tristitiam pro obiecto tristitia non est contraria, sed conformis, quoniam charitatis est dolere de malo in obiecto.

De nemesis uero, quia etiam non est inobediencia

Li. 2. cap. 9. tom. 6.

Lib. 2. c. 11. part. princ. tom. 6.

Ad quartum dicitur, quod hoc est per accidens, quod ex bonis temporalibus aliqui sunt peiores, & per hoc indigniores. Per accidens, n. est quod aliquis abatur bono. Sermo autem doctrinalis est de his, quae sunt per se. Et rursum tristari de bonis indigni, quae fit peior, non spectat ad nemesim, sed ad charitatem. Nemesis enim est tristitia, quia indignus prosperatur, non quia fit magis indignus: hoc enim charitatis, ut dictum est, effectus.

Ad confutandas autem solutiones Martini dico, quod prima ratio male soluitur: quoniam ratio consistit in hoc. Huiusmodi bona sunt quasi nihil in comparatione ad bona aeterna: quod aut quasi nihil est, pro nihilo reputatur, ac per hoc de huiusmodi non debet esse tristitia simpliciter, & absolute. Solutio autem dicens, quod ista sunt magna absolute, pro quanto est uera, non soluit, quia est uera, ut ly, absolute, id est, seclusis circumstantijs, significat: sicut projectio mercis in mare absolute dicitur inuoluntaria, & aequiualet ad ly, secundum quid. Est autem falsa, ut ly, absolute aequiualet ad ly, omnibus consideratis, & sic debent indicari ad hoc, ut fiat materia tristitiae simpliciter, & non primo modo. Quod etiam dicitur, quod illis mali sunt indigni, uerum est: quia etiam quantumcumque minimis sunt indigni, cum digni sint, ut in nihilum redigantur. Quod uero dicitur, quod boni sunt istis digni, minus theologice dicitur: quoniam ista sunt adeo uilia, ut non mereantur ad dignitatem bonorum spectare: unde Dominus ista non in praemium, quod dignitatem respicit, sed per administrationem quaedam docet bonis affluere. Primum quaerite regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adijcientur uobis. Solutio igitur confutatur ex hoc: quia bona temporalia simpliciter, hoc est, omnibus consideratis, prout scilicet sunt in uniuerso, sunt fere nihil, ac per hoc non sunt obiectum tristitiae simpliciter, sed solum secundum quid: & propter ea non est laudabilis tristitia simpliciter eorum, cum ad sunt indigni. Solutio uero secunda rationis confutatur ex hoc, quod male sumitur, & applicatur ratio auctoris. Nam auctor inducit illam ad destruendum fundamentum Aristot. quod consistit in hoc, quod indigni prosperitas est iniusta. Et hoc efficaciter excludit ratio auctoris ex hoc, quod ex diuina dispositione haec proueniunt indignis. Ex hoc enim patet haberi, quod nihil iniusti continetur in prosperitate indigni. Martini autem aliter accepit hanc rationem

ritatis, quando indignationis obiectum est non bonum proximi absolute, sed tale bonum, temporale prosperitatis, non hominis absolute, sed hominis talis, indigni: charitatis autem obiectum est bonum pro simi absolute. Non ergo ratio littere habet locum in amaratione, & indignatione, sicut in invidia, quae trahitur de bono proximi, quia excedit infra latitudinem boni absolute clauduntur, quae spectat ad bonum ipsius proximi, secundum se, con- sideratum, non quantum ad augmentum boni in ipso proximo. Ex hac enim parte tenentur, pace ex superius.

Ad secundum dicitur, quod est loquens de exterioribus, secundum charitatis actibus, quos loquitur, & alia de principali charitatis actu interiori, qui est dilectio, cuius terminus est gaudium. Quicquid autem contrariatur dilectioni proximi, oportet esse peccatum mortale: Cō- sideratur, quod tristitia de bono proximi contrariatur dilectioni proximi, quia spectat ad contrarium motum amoris charitatis, ut verminus. Nō motus charitatis ad bonum proximi est amando, desiderando, gaudendo, cōtrariatur directe motus odio, fugiendo, inflando.

Unde patet, quod ex hoc, quod contrariatur gaudendo, contrariatur dilectioni, & hoc est quod auctor intendit: & nō intendit quod omne contrarium cuiuscumque charitatis operi est peccatum mortale. Sicut ergo solida rō littere.

Ad eodem articulo, in primo ad tertium, Maritus occidit, dicens contra auctorē, quod hoc rō nō non dicitur: quia argumentum semper stat in opere sine oppositio misericordie, sicut tenent, quia secundum Aristotelem, misericordia, & nemesis passionis sunt.

Ad hoc dicitur primo, quod locus ab auctoritate negative nihil valet. Quamvis enim Aristoteles non posuerit misericordiam inter virtutes, seu laudabiles passiones, non propterea sequitur, quin talis passio reducat ad medium secundum rectam rationem, possit fore veritatem propriam, ut insperius auctor docuit.

Dicitur secundo, quod Aristoteles nescit virtutes etiam morales, quae attenduntur penes morem, ex theologalibus virtutibus derivantur, quales est misericordia, quae ut est virtus, est proprius effectus charitatis, ut in littera hac non frustra dicitur. Et propterea in argumento opime satisfactum est a theologo, in doctrina moralis theologica ex hoc quod invidia contrariatur virtuti misericordiae, & virtuti charitatis, & non solum passionibus.

Super quaestione trigesima sexta articulum tertium, & quartum.

In articulo, & 4. eiusdem quod dicitur, An invidia vitium dicitur in plures species, an sit una species specialissima. Et est

A ratio dubij, quia definitio invidiae, scilicet quod est tristitia de bono alterius, in quantum videtur diminutionem propriae gloriae, vel excellentiae, nullam unam formalem rationem importat. Tristitia namque de bono proximo totum speciem est, quod odium proximi. Habent namque se odium & tristitia sicut amor & delectatio, quorum conclusio secundum speciem diversitatem, vel identitatem per se nota est. Determinatio autem adiuncta, in quantum apparet diminutionem propriae gloriae, vel excellentiae, dupliciter offendit. Primo, quia haec determinatio nō est differentia contra obiectum ad propriam speciem, sed est designatio finis, ad quem ordinatur tristitia boni alterius, quod scilicet ordinatur ad gloriam, vel excellentiam propriam, quod sic manifestat. Eiusdem rationis est appetere aliquid propter propria gloriae, vel excellentiam, & refutare impedimentum illius: sicut eiusdem generis est in lapide appetere locum deorsum, & excludere impedimenta ipsam a loco deorsum. Unde ex hac determinatione ostenditur, quod invidia non est quaecumque tristitia de bono proximi, sed imputata a tana gloria, vel superbia, & sic nullus unius speciei est. Secundo, quia sub distinctione de propria gloria, vel excellentia, per hoc autem utriusque speciei est, aut nullus determinate. Et augeat dubitationem, si species sortitur iuxta species gloriae, vel excellentiae: in oppositum autem est, quod invidiae species non assignantur.

Ad hoc dicitur, quod invidia vitium relativum ad proximum, (quod dico propter invidiam fraternam gratiam, quod scilicet spiritus sanctus diffundatur, quoniam hoc contra Deum tendit) unius tantum speciei specialissime est. Sicut enim magnanimitas in omnibus appetit magna, unius est rationis: ita invidia in omnibus bonis proximi horrens excellentiam respectu sui, unius est rationis: ita quod ratio formalis, quia bona proximi obiectum sunt invidiae, est excellentia non absolute, sed respectu illius, qui invidet. Unde bona ipsa materialiter se habent in obiecto invidie, excellere autem invidium formaliter. Et quoniam excellentia ut sit unius rationis specialissime nō minus, quam magnitudo in omnibus, quam respicit magnanimitas, apparet deo ex nulla parte invidia inveniunt habere plures species, quamvis latitudine habeat, & una sit gravior altera, pura in spiritualibus, quam in temporalibus: & circa maiora, quam circa minora.

Ad objectionem autem primam in oppositum dicitur, quod tristitia de bono proximi absolute spectat ad speciem odij in tantum quod sit tristitia de excellentia boni proximi absolute, spectat ad obiectum: sed tristitia de bonis proximi ut excellit illi, spectat ad invidiam, ita quod invidet? nō tristat de

Secunda Secundae S. Thomae. N. excel-

Lib. 2. cap. 97. tom. 6.

Supra. q. 34. ar. 6. & mal. q. 8. ar. 1. co. & ad 5. & q. 104. ar. 1.